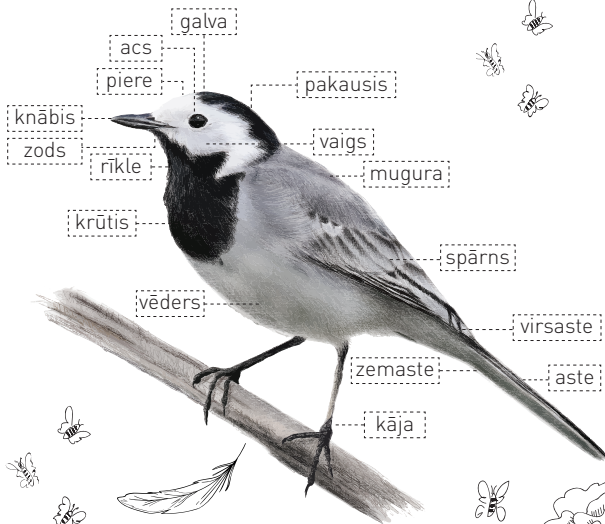

40
SUGAS

Mans pirmais putnu noteicējs

ĪSS CEĻVEDIS PUTNU IEPAZĪŠANĀ LATVIJĀ

Latvijas Ornitoloģijas biedrība
2020

Pirmie soļi putnu vērošanā

Sāc putnu vērošanu ar tavā apkārtnē sastopamo sugu iepazīšanu un atpazīšanu. Sākumā iepazīsti tos putnus, kurus redzi ikdienā. Vai spēj tos visus identificēt?

Putnus vērot var arī bez palīgierīcēm, taču tu patiešām pamānīsi, cik skaisti ir putni, ja skatīsies uz tiem ar binokli. Noderīgs ir līdzpaņemts vai elektroniski pieejams putnu noteicējs. Bieži putnus identificēt palīdz arī videoieraksti, ko var veikt ar telefonu un pēc tam mājās apskatīties. Savukārt piemērotās mobilajās lietotnēs, piemēram, "Dabasdati", vari reģistrēt savus novērojumus un dalīties informācijā ar citiem, kā arī atzīmēt svarīgas piezīmes.

Kad ieraugi putnu, pievērs uzmanību tā izmēram, kaut vai salīdzinot ar citu sev zināmu putnu, piemēram, zvirbuli, balodi, vārnu vai stārķi. Tad izpēti ķermeņa formu un apspalvojuma krāsu. Pievērs uzmanību arī putna knābim, kas var pastāstīt par putna barības ieguves paradumiem.

Aplūko putnu un apdomā, vai tam ir kāda īpaša uzvedības vai izskata pazīme, piemēram, cekuls, zila mugura, nemitīga klanīšanās vai pat ķiršu kauliņu lobīšana. Tieši tā var būt īstās putna sugas noteikšanas atslēga. Īpašs var būt ne tikai izskats vai uzvedība, bet arī putna lidojums un balss.

Nem vienmēr vērā vietu, kur putns sastaps, jo arī tā var palīdzēt precīzāk noteikt putna sugu. Vai tas ir dārzs, parks, mežs, lauks, ezers, jūra, purvs vai cita vieta. Daļa putnu sastopami tikai konkrētās dzīvesvietās, un citās tos gandrīz nekad nesastapsi.

Ja vēlies precīzi noteikt putna sugu, ir vērts novērojumu pierakstīt, putnu neiztraucējot, to nofotografēt, uzskicēt vai uzzīmēt. Noderīgi ir arī ierakstīt putna balsi. Pēcāk, balstoties uz saviem novērojumiem, var meklēt līdzinieku putnu noteicējā.

ATCERIES!

Netramdi un lieki netraucē putnus, saudzējot arī to dzīvesvietu. Turklāt neaizmirsti, ka dabā visas putnu sugas ir vienlīdz nozīmīgas!

BALTĀ CIELAVA

Motacilla alba

VAI ZINĀJI?

Baltā cielava ir ne tikai Latvijas Ornitoloģijas biedrības simbols, bet arī Latvijas nacionālais putns.

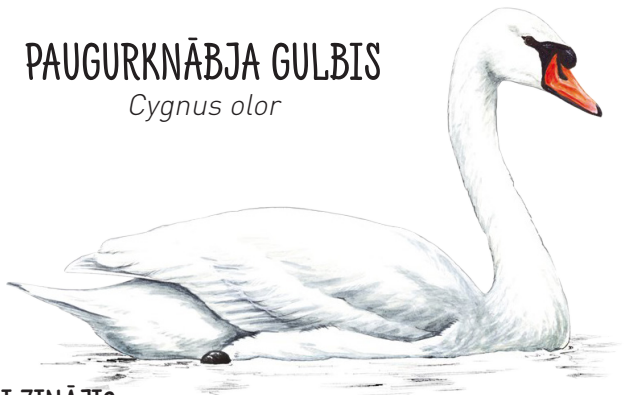
PAZĪMES

- ☒ balta pierē un galvas sāni
- ☒ balta vēderpuse
- ☒ pelēka mugurpuse
- ☒ melna aste ar baltām malām
- ☒ melna galvas virsa, pakausis, rīkle un zods

Kad jaunie putni sāk ceļot, to galva, vaigi un dažkārt arī kakls mēdz iekrāsoties dzeltenīgi, mulsinot putnu vērotājus.

PAUGURKNĀBJA GULBIS

Cygnus olor

VAI ZINĀJI?

Paugurknābja gulbis, kas mīt gan ezeros un dīķos, gan jūrā, gan upēs, bet neprot nirt, ir lielākais putns Latvijā.

PAZĪMES

- ☒ oranži sarkans knābis ar melnu pamatu
- ☒ knābim izteikts paugurs
- ☒ balto krāsu iegūst ap piecu gadu vecumu
- ☒ garš, slaidš kakls
- ☒ melnas kājas
- ☒ zālēdājs, kas plūc zāli zem ūdens

Visai agresīvs un dusmīgs putns, kas savu attieksmi izrāda, izplešot spārnus un šņācot.

ZIEMEĻU GULBIS

Cygnus cygnus

VAI ZINĀJI?

Ziemeļu gulbis ir skaļākais no Eiropas gulbjiem un agresīvākais, cīnoties par ligzdošanas vietu.

PAZĪMES

- ☒ balts apspalvojums
- ☒ citrondzeltens knābis ar melnu galiņu
- ☒ melnas kājas
- ☒ peldot kakls izsliets taisni
- ☒ jaunie putni – brūnpelēki ar sārtiem knābjiem

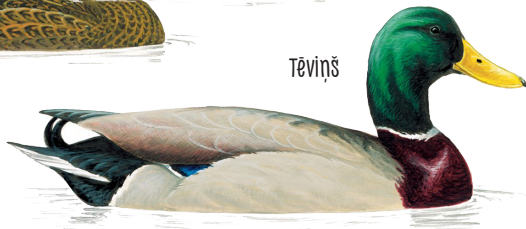
Ziemeļu gulbis ligzdu būvē no ūdensaugiem un sakneņiem ūdenstilpēs: ierasti uz saliņām zem krūma vai koka vai arī sēklī samērā atklāti.

MEŽA PĪLE

Anas platyrhynchos

mātīte

tēviņš

VAI ZINĀJI?

Vasarās meža pīļu tēviņi ir līdzīgi mātītēm, jo ir zaudējuši izteismīgo un košo apspalvojumu.

PAZĪMES

- ☒ knābis mātītei – oranžbrūns, tēviņam – dzeltens
- ☒ mātītei – brūnganpelēks, raibumots apspalvojums
- ☒ tēviņam – pelēks apspalvojums
- ☒ tēviņam – spīdīga, tumšzaļa galva
- ☒ oranžas kājas

Barojoties gan ar augu lapām un dzinumiem, gan ar vabolītēm, spārēm, gliemjiem, meža pīle parasti nenirst.

KĪVĪTE

Vanellus vanellus

VAI ZINĀJI?

Kīvītes, aizstāvot savu perējumu, mēdz būt izteikti agresīvas. Var uzbrukt pat vārnām.

PAZĪMES

- ☒ uz galvas melnbalts raksts
- ☒ melns, šaurs cekuls
- ☒ melna rīkle un krūtis
- ☒ tumši spārni ar metālisku spīdumu
- ☒ apaļi spārni, kas lidojot švīkst
- ☒ rūsgana zemaste

Kīvītes ir tie gājputni, kas ierodas vieni no pirmajiem un aizlido vieni no pēdējiem.

ZIVJU GĀRNIS

Ardea cinerea

VAI ZINĀJI?

Zivju gārņa knābis līdzinās izcili asam duncim, ar kuru putns spēj meistarīgi izmakšķerēt zivi.

PAZĪMES

- ☒ lidojot kaklu izliec S veidā
- ☒ ass, dzeltens knābis
- ☒ zilpelēki balts apspalvojums
- ☒ garas kājas
- ☒ tumša svītra kakla priekšpusē
- ☒ virs acs tumša josla, kas pārtop cekulā

Zivju gārņi ligzdo kolonijās, ko visbiežāk veido kokos: tur veidotās ligzdās par mazuliem rūpējas gan mātiņa, gan tēviņš.

DZĒRVE

Grus grus

VAI ZINĀJI?

Dzērve ēd dzērvenes?
Jā, ogas tai garšo, taču dzērve ir visēdāja un labprāt mēllojas ar kukaiņiem, ūdensaugiem, abiniekiem un citām “uzkodām”.

PAZĪMES

- ☒ liels, pelēks putns
- ☒ viens no garākajiem putniem Eiropā
- ☒ augumā ap 120 cm
- ☒ spārnu plētums līdz pat 220 cm
- ☒ slaidas kājas – purvu un mitrāju bradātājas
- ☒ īsa aste
- ☒ “viltus” aste: pagarinātas, noliekušās spārnu spalvas
- ☒ sarkano laukumu uz galvas neklāj apspalvojums

Spārni grezni izplešas, kad dzērves metas dzērvju rieta deļā ar kaismīgiem saucieniem. Dzērvju klaigas ir līdzīgas trompetes skaņām.

SUDRABKAIJA

Larus argentatus

VAI ZINĀJI?

Sudrabkaijas ir lieli un ļoti trokšņaini putni, kuri sastopami pārsvarā piejūras pilsētās un ciemos, kur labprāt ligzdo uz ēku jumtiem.

PAZĪMES

- ☒ dzeltens knābis
- ☒ sarkans punkts uz apakšknābja
- ☒ balta galva, kakls un ķermeņa apakšpuse
- ☒ gaiši zilganpelēka mugura un spārnu virspuse
- ☒ melni spārnu gali ar baltumiem pašos galiņos
- ☒ kājas no bāli rozā līdz bāli dzeltenām
- ☒ peldplēves starp pirkstiem

Sudrabkaija pieauguša putna spalvu tērpu iegūst trīs gadu vecumā, pakāpeniski no gaiši pelēka jaunā putna pārtopot baltā pieaugušā sudrabkaijā.

LIELAIS KĪRIS

Larus ridibundus

VAI ZINĀJI?

Lielais ķīris ir sabiedrisks putns, kas ligzdo kolonijā un parasti uzturas baros.

PAZĪMES

- ☒ tumšbrūna galva (no attāluma izskatās melna)
- ☒ balts pusriņķis ap aci
- ☒ gaiši zilganpelēka virspuse
- ☒ melni garāko lidspalvu gali
- ☒ tumši sarkans knābis
- ☒ tumši sarkanas kājas
- ☒ balts laukums uz spārnu ārmalām, viegli pamanāms lidojumā

Lai izpatiktu mātītei, tēviņš tai atrij barību.

PEĻU KLIJĀNS

Buteo buteo

VAI ZINĀJI?

Peļu klijāns ir visbiežāk sastopamais plēsīgais putns Latvijā, kurš lidojot plivinās uz vietas, lai saskatītu medījumu, un planējot tur spārnus lēzena V burtā veidā.

PAZĪMES

- ☒ brūna galvas virsa
- ☒ tumši pelēkbrūns apspalvojums
- ☒ līks knābis
- ☒ gari, plati spārni
- ☒ gaiši laukumi spārnu apakšpusē
- ☒ šķērsvītrains aste
- ☒ tumši spārnu gali
- ☒ dzeltenas kājas bez spalvām
- ☒ pāri krūtīm U veida gaiša līnija

Lai izpelnītos mātītes apbrīnu, peļu klijānu tēviņš veic akrobātisku lidojumu: uzlido augstu debesīs un tad strauji pikē lejup ligzdas virzienā, griežoties pa spirāli.

VISTU VANAGS

Accipiter gentilis

VAI ZINĀJI?

Vanagus viegli atpazīt pēc to lidojuma: plivina spārnus – planē – plivina spārnus – planē.

PAZĪMES

- ☒ brūna mugurpuse
- ☒ gara aste
- ☒ īsi, noapaļoti spārni
- ☒ tumši ausu laukumi
- ☒ gaiša uzacu svītra un dzeltenas acis
- ☒ spēcīgas, dzeltenas kājas bez apspalvojuma
- ☒ gaiši pelēka vēderpuse un spārnu apakša ar šķērssvītrām

Vistu vanags prot veikli manevrēt starp koku zariem, ēkām un citiem šķēršļiem.

DIŽRAIBAIS DZENIS

Dendrocopos major

VAI ZINĀJI?

Dzeņa mēle var būt pat trīs reizes garāka par dzeņa knābi. Šāda mēle ir lielisks palīgs, lai varētu veikli noķert kukaiņu kāpurus zem koka mizas.

tēviņš

PAZĪMES

- ☒ sarkans pakausis
- ☒ garš, smails, pelēkzils knābis
- ☒ zemaste sarkana
- ☒ balts vēders
- ☒ melnbalti spārni
- ☒ galvas virsa melna
- ☒ plati, noapaļoti spārni

mātīte

Dižraibais dzenis ir biežāk sastopamā dzeņu suga Latvijā.

MELNĀ DZILNA

Dryocopus martius

VAI ZINĀJI?

Melnā dzilna ir lielākais Latvijas dzenis: divreiz lielāka par dižraibo dzeni.

PAZĪMES

- ☒ melns apspalvojums
- ☒ bāli dzeltenas kājas
- ☒ tēviņam sarkana galvas virsa
- ☒ mātītei sarkans laukums tikai uz pakauša
- ☒ bāli dzeltens knābis ar tumšu galu

Melno dzilnu dēvē par “lietussarga sugu”, jo tās kaltajos dobumos ligzdo vairākas retas un apdraudētas putnu sugas.

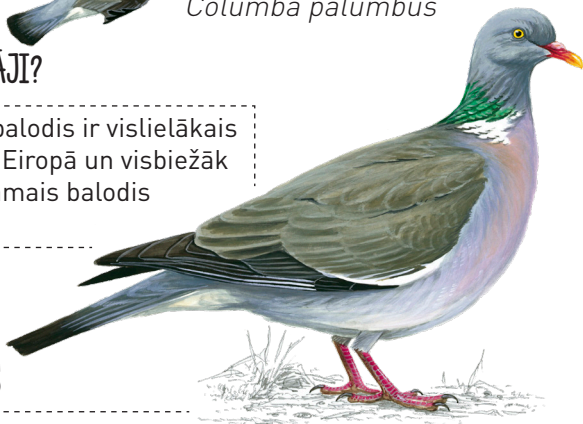

LAUKU BALODIS

Columba palumbus

VAI ZINĀJI?

Lauku balodis ir vislielākais balodis Eiropā un visbiežāk sastopamais balodis Latvijā.

PAZĪMES

- ☒ pelēks apspalvojums
- ☒ tumšsārta vēderpuse
- ☒ balts laukums kaklam abos sānos
- ☒ melna, plata josla astes galā
- ☒ tumša virsaste
- ☒ tumša spārnu apakšpuse
- ☒ balti pusmēnesveida laukumi uz spārniem, kas uzkrītoši lidojumā

Lauku balodim ir raksturīga dziesma ar piecizlībīgu dūdošanu ar šādu atveidojumu “puspūr’ - olu - piedēj’, puspūr’ - olu - piedēj’, tukšs”.

MĀJAS BALODIS

Columba livia domestica

VAI ZINĀJI?

Mājas balodis ir pieradināta klinšu baloža forma: šis putns ir atkarīgs no cilvēka un tādēļ sastopams vien tur, kur ir cilvēks.

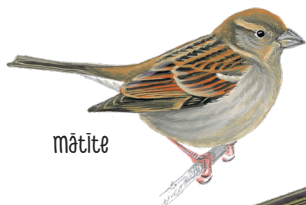
PAZĪMES

- ☒ pelēkzils apspalvojums
- ☒ melnas, garas joslas uz spārniem
- ☒ metālisks spīdums kaklam sānos
- ☒ uzkrītoši balta virsaste
- ☒ baltas spārnu apakšpusēs

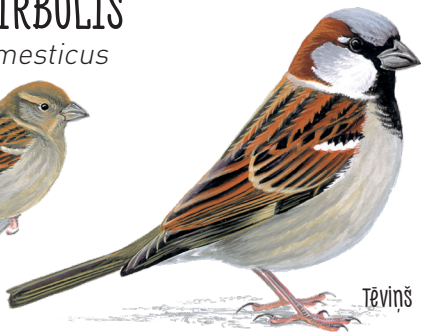
Lielākā daļa putnu dzer paceļot galvu tā, lai šķidrums notecētu lejā, savukārt baloži ūdeni dzer iemērcot knābi ūdenī un iesūcot to tieši guzā. Guzā veidojas biezi izdalījumi, ko dēvē par putna pienu, ar ko var barot mazuļus.

MĀJAS ZVIRBULIS

Passer domesticus

mātīte

tēviņš

VAI ZINĀJI?

Mājas zvirbulim patīk ne tikai ūdenspeldes, bet arī smilšu peldes. Putns atrod smilšainu vietu, ietupstas iedobē, apbērdams spalvas ar smiltīm. Tas palīdz atbrīvoties no parazītiem.

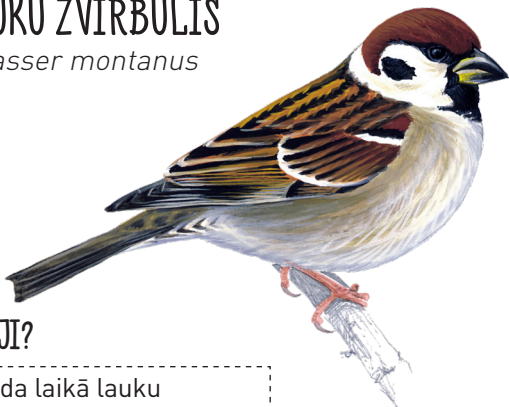
PAZĪMES

- ☒ melna rīkle
- ☒ spēcīgs knābis
- ☒ pelēcīga vēderpuse
- ☒ brūngani raiba mugurpuse
- ☒ pelēka galvas virsa (tēviņš);
brūna galvas virsa (mātīte)

Zvirbuli ir sabiedriski putni – tiem patīk uzturēties bariņos, un ierasti tie dzīvo cilvēku tuvumā, neatkarīgi no tā, kurā pasaules vietā tie mīt.

LAUKU ZVIRBULIS

Passer montanus

VAI ZINĀJI?

Viena gada laikā lauku zvirbulis var izperēt un izaudzināt mazulus trīs reizes.

PAZĪMES

- ☒ kastaņbrūna galvas virsa
- ☒ kastaņbrūns pakausis
- ☒ īss, resns knābis
- ☒ pelēcīgi vaigi ar melniem plankumiem
- ☒ melna rīkle
- ☒ melns sejas laukums

Lauku zvirbulis līdzinās mājas zvirbulim: lauku zvirbulim ir brūngana galvvirsa un melni plankumi uz pelēkbaltajiem vaigiem, bet mājas zvirbulim – galvvirsa un vaigi ir pelēki.

BEZDELĪGA

Hirundo rustica

VAI ZINĀJI?

Bezdelīga spēj barot mazuļus lidojumā.

PAZĪMES

- ☒ krēmīgi balta vēderpuse
- ☒ gara, dziļi šķelta aste
- ☒ gari, melni spārni
- ☒ sarkanbrūna piere un zods
- ☒ zili melna mugurpuse
- ☒ no apakšpuses redzama balta svītra uz astes

Bezdelīgas gadu no gada mēdz atgriezties savā vecajā no dubļiem būvētajā ligzdā un atjaunot to. Ligzdo lielākoties telpās.

MĀJAS ČURKSTE

Delichon urbicum

VAI ZINĀJI?

Ligzdu mājas čurkste būvē no dubļiem un māla, bet tās iekšpusi izklāj ar spalvām un mīkstiem dabas "būvmateriāliem".

PAZĪMES

- ☒ melna mugura
- ☒ balta virsaste
- ☒ īsa aste ar seklu šķēlumu
- ☒ sniegbalts vēders
- ☒ balta pazode

Mājas čurkstes ligzda ir slēgta: ar mazu, šauru ieeju pie ligzdas augšmalas, savukārt bezdelīgas ligzdai, kas arī top no dubļiem, ir vaļēja augšmala.

SVĪRE

Apus apus

VAI ZINĀJI?

Svīre ir labākā lidotāja pasaulē, jo gandrīz visu mūžu pavada lidojumā – tā gan ēd, gan dzer, gan vāc materiālus ligzdai, gan guļ lidojumā. Un lidojumā arī pārojas.

PAZĪMES

- ☒ melni brūns apspalvojums
- ☒ gari, šauri sirpjveida spārni
- ☒ šķelta aste
- ☒ ļoti īss knābis
- ☒ uz pazodes mazs, gaišs laukumiņš
- ☒ īsas kājas

Ja svīre nosēžas zemē un vairs nevar pacelties spārnos, tā ir jāpamet gaisā, lai palīdzētu tai atsāktu lidojumu.

MELNAIS MEŽASTRAZDS

Turdus merula

VAI ZINĀJI?

Melnais mežastrazds mīt ne tikai mežos, bet arī dārzos. Tas ir ļoti mīlēts putns izcili skaistās un bagātīgās dziesmas – melodiskas svilpošanas – dēļ, īpaši pavasaros.

mātīte

tēviņš

PAZĪMES

- ☒ oranždzeltens knābis
- ☒ dzeltenīgs acs gredzens
- ☒ samērā gara aste
- ☒ melns, spīdīgs apspalvojums (tēviņš),
brūns apspalvojums (mātīte)

Neligzdo būrīšos, bet pats būvē ligzdu parasti ļoti zemu, piemēram, uz celma, nolūzuša koka stumbra, arī nelielā eglītē vai paegļu krūmā.

SARKANRĪKLĪTE

Erithacus rubecula

VAI ZINĀJI?

Pa ziemu dzied un savu teritoriju aizsargā arī sarkanrīklīšu mātītes.

Nelielā skaitā sarkanrīklītes ziemo arī Latvijā.

PAZĪMES

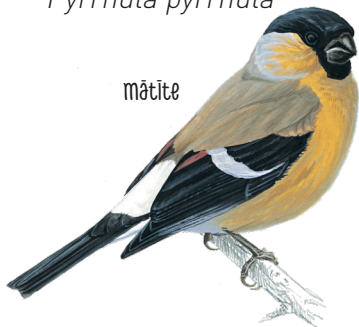
- ☒ balta vēderpuse
- ☒ burkānkrašas krūtis
- ☒ melnas acis
- ☒ pelēkbrūna mugurpuse
- ☒ brūni spārni
- ☒ netīri balta zemaste
- ☒ pelēkzili galvas sāni

Sarkanrīklīte ligzdo zemu: celmu spraugās, zem saknēm, grāvmalās, reizēm pat kādā vecā puķupodā vai vasarnīcā atstātā zābakā.

SVILPIS

Pyrrhula pyrrhula

mātīte

VAI ZINĀJI?

Svilpi mēdz saukt arī par sarkankrūtīti.

tēviņš

PAZĪMES

- ☒ spēcīgs knābis un krūtis
- ☒ iespaids, ka svilpim "nav kakla"
- ☒ melna galvas virsa un pazode
- ☒ melni spārni ar baltu svītru
- ☒ pelēka mugurpuse un melna aste
- ☒ tēviņam spilgti rozā vēderpuse, balta lejasdaļa
- ☒ mātītei sārti pelēka vēderpuse

Neligzdo būrīšos, bet pats būvē ligzdu parasti ļoti zemu, piemēram, uz celma, nolūzuša koka stumbra, arī nelielā eglītē vai paegļu krūmā.

PACEPLĪTIS

Troglodytes troglodytes

VAI ZINĀJI?

Vienam no mazākajiem Latvijas putniem – paceplītim – ir pārsteidzoši skaļa un melodiska dziesma, pēc kuras visvieglāk šo putnu atpazīt.

PAZĪMES

- ☒ maziņš putns ar rūsganbrūnu apspalvojumu
- ☒ uzkrītoši gaisā uzslieta aste
- ☒ rūsganbrūns apspalvojums ar tumšiem raibumiem
- ☒ gaiša svītriņa virs acs
- ☒ tumši brūnas šķērssvītras uz spārniem

Pavasārī tēviņš būvē vairākas lodveida ligzdas, nereti izgāztu koku saknēs, lai mātīte varētu izvēlēties sev tīkamāko vietu ģimenes ligzdiņai.

ZELTGALVĪTIS

Regulus regulus

VAI ZINĀJI?

Zeltgalvītis ir mazākais putns Latvijā (tikai 9 cm), savukārt ziemā, lai nenosaltu, putnam teju visu laiku jābarojas.

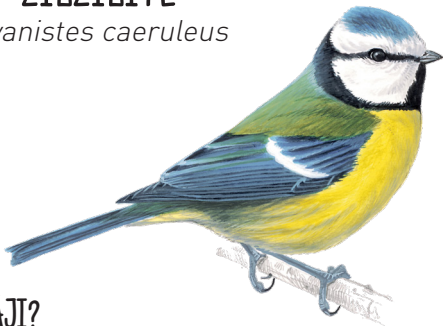
PAZĪMES

- ☒ olīvzaļgana ķermeņa virspuse
- ☒ bāli pelēka apakšpuse
- ☒ tumšāki spārni baltiem galiem
- ☒ divas melnas svītriņas uz galvas
- ☒ mātītēm spilgti dzeltens, tēviņiem oranžs kronis uz galvas

Ja zeltgalvītim ir divi perējumi, tad, kamēr mātīte perē otrā perējuma olas, tēviņš rūpējas par pirmā perējuma mazuļu barošanu.

ZILZĪLĪTE

Cyanistes caeruleus

VAI ZINĀJI?

Zilzīlīte ir ļoti spēcīgs putns, kas spēj izdzīvot pat skarbos apstākļos.

PAZĪMES

- ☒ spilgti zila galvas virsa
- ☒ balti vaigi
- ☒ melna acu svītra
- ☒ dzeltena vēderpuse
- ☒ zili spārni
- ☒ iezaļgana mugurpuse
- ☒ zila aste

Jaunajiem putniem, kurus zilzīlīte baro ar kāpuriem, galvas virsa ir pelēcīga, nevis zila, bet vaigi – dzelteni.

LIELĀ ZĪLĪTE

Parus major

VAI ZINĀJI?

Lielā zīlīte ir visai agresīva: ziemā tā no putnu barotavām spēj aizgaiņāt sīkākus putnus.

PAZĪMES

- ☒ melna galva
- ☒ balti vaigi
- ☒ dzeltena vēderpuse
- ☒ melna, gara svītra uz vēdera
- ☒ zaļgana mugura
- ☒ zilgani spārni
- ☒ zilgana, īsa aste

Lielā zīlīte ir vislielākā zīlīte Eiropā un visbiežāk sastopamais viesis cilvēku veidotās putnu barotavās.

ERICKIŅŠ

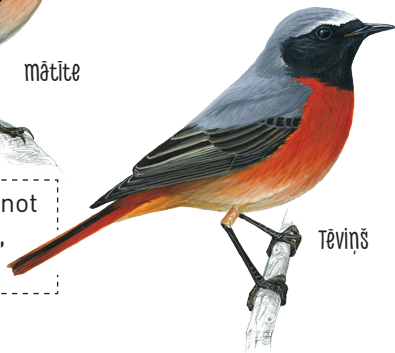
Phoenicurus phoenicurus

mātīte

VAI ZINĀJI?

Erickiņš bieži tricīnot
kustina savu rudo,
uzkrītošo astīti.

tēviņš

PAZĪMES

- ☒ tēviņam melna rīkle, balta piere, pelēka galvas
un ķermeņa virsa
- ☒ tēviņam ruda aste, astes sāni un ķermeņa
apakšpuse
- ☒ mātīte pelēkbrūna ar rudu asti, krūtīm un
vēderpusi
- ☒ mātītei gaiša rīkle, pelnu pelēks vēders un
zemastes spalvas

Erickiņš bieži sastopams pie mūra celtnēm un tas ligzdo
koku dobumos, akmeņu krājumos, celmos, ēku konstrukciju
iedobēs, pažobelēs, arī putnu būrīšos, upju krastos, zem
koku saknēm.

MELNAIS MUŠKĒRĀJS

Ficedula hypoleuca

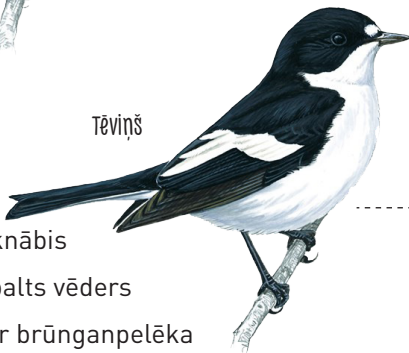
mātīte

VAI ZINĀJI?

Pēc spalvu maiņas vasaras vidū melnā mušķērāja tēviņi kļūst līdzīgi mātītēm, zaudējot melnbalto tērpu.

tēviņš

PAZĪMES

- ☒ melns knābis
- ☒ spilgti balts vēders
- ☒ mātīte ir brūnganpelēka
- ☒ uz spārniem un astē balti laukumi
- ☒ tēviņš rieta tērpā ir koši melnbalts ar diviem baltumiņiem virs knābja

Melnais mušķērājs ir biežākais mazo būrīšu apdzīvotājs mežā, kurš parasti ķer kukaiņus gaisā vai uz zemes, turklāt neatgriežoties iepriekšējā vietā pēc laupījuma saķeršanas tā, kā to dara pelēkais mušķērājs.

DZILNĪTIS

Sitta europaea

VAI ZINĀJI?

Dzilnītis ir meža putns ar spēcīgu knābi un lielisku prasmi kāpelēt pa koku stumbriem: šis putns pa koka stumbru spēj iet ar galvu uz leju.

PAZĪMES

- ☒ zilganpelēka mugurpuse
- ☒ balti vaigi
- ☒ melna svītra no knābja caur aci
- ☒ spēcīgs knābis

Ja dzilnīša nolūkotā koka dobuma vai būra skreja ir par lielu, dzilnīša mātīte to aizķepina ar māliem līdz vēlamajam lielumam.

MĀJAS STRAZDS

Sturnus vulgaris

VAI ZINĀJI?

Mājas strazds pirms ligzdošanas pats iztīra savu mājvietu.

PAZĪMES

- ☒ smails, pagars knābis
- ☒ nosmailoti spārni
- ☒ knābis vasarā dzeltens, ziemā – pelēks
- ☒ pelēkbrūnas kājas
- ☒ apspalvojums melns ar zaļganvioletu spīdumu un sīkiem, gaišiem raibumiņiem
- ☒ īsa, taisnstūrveida aste

Rudeņos un ziemās pulcējas milzīgos, trokšņainos baros, lai aizsargātos no plēsējiem un veiksmīgāk atrastu barību.

SĪLIS

Garrulus glandarius

VAI ZINĀJI?

Sīlis prot atdarināt dažādu putnu balsis, tai skaitā meža pūci un klijānu. Ierastā sīļa balss ir tam raksturīgais ķērciens.

PAZĪMES

- ☒ sarkanbrūns ķermeņa apspalvojums
- ☒ melna bārdas svītra
- ☒ melna aste
- ☒ garākas spalvas galvas virspusē
- ☒ balts vēders
- ☒ balta virsaste
- ☒ balta rīkle
- ☒ liels, zili balti melnraibs laukums uz spārna

Sīlis ir viens no tiem retajiem putniem, kas veido barības krājumus ziemai, zem sūnām, koku mizas, koku dobumos vai spraugās slēpjot ozolzīles un riekstus.

VAI ZINĀJI?

Pelēkā vārna ir ļoti gudrs putns. Piemēram, tā vienmēr izdomā, kā oriģināli iegūt barību – noliek riekstu automašīnas ceļā, lai tas tiktu pāršķelts, izvelk ūdenī ieliktas makšķerauklas, lai nozagtu zivis, u. tml.

PELĒKĀ VĀRNA

Corvus cornix

PAZĪMES

- ☒ melni spārni
- ☒ melna aste
- ☒ melna galva un kakla priekšpuse
- ☒ pelēka mugurpuse
- ☒ pelēka vēderpuse
- ☒ melns knābis
- ☒ tumšbrūnas acis
- ☒ plati spārni

Pelēkā vārna pēc izmēra ir līdzīga kraukim, taču kraukim viss apspalvojums ir melns un pieaugušam putnam pie knābja pamata ir kails, gaišs laukums.

KRAUKĪS

Corvus frugilegus

VAI ZINĀJI?

Krauķis pa zemi pārvietojas soļojot.

PAZĪMES

- ✓ melns apspalvojums ar zilganu spīdumu
- ✓ balts laukums uz sejas pie knābja un rīkles
- ✓ slaidis, smails, gaišs knābis
- ✓ melnas kājas
- ✓ brūnas acis
- ✓ noapaļota aste

Krauķi ligzdo lielās kolonijās cilvēku tuvumā, veidojot vienā kokā pat vairākas ligzdas, ko ik gadu atjauno, kad atgriežas Latvijā no ziemošanas vietām.

VAI ZINĀJI?

Krauklim ir vienas no lielākajām smadzenēm putnu pasaulē.

KRAUKLIS

Corvus corax

PAZĪMES

- ☒ spīdīgi melns apspalvojums
- ☒ ar violetu vai metāliski zilu spīdumu
- ☒ ķīļveidīga aste
- ☒ stāva piere
- ☒ augsts pakausis
- ☒ spalvas ap rīkli atgādina bārdu
- ☒ melnas spalvas uz knābja

Krauklis ir viens no galvenajiem meža “sanitāriem”, kas pēc ziemas “uzlasa” kritušos dzīvniekus. Ja krauklis atrod barību, vienuviet ātri sapulcējas arī citi kraukļi no tālas apkārtnes.

ŽAGATA

Pica pica

VAI ZINĀJI?

Atkarībā no apgaismojuma žagatas apspalvojums var izskatīties atšķirīgs.

PAZĪMES

- ☒ melna galva un knābis
- ☒ balts vēders
- ☒ balti laukumi uz pleciem
- ☒ melni spārni ar zilganzaļu spīdumu
- ☒ gara, melna aste
- ☒ garas, melnas kājas

Elegants un ļoti apķērīgs, bet kildīgs un tramīgs putns, kas nelaiž cilvēku tuvu sev klāt. Žagata ir visēdāja un prasmīga barības slēpēja.

BRŪNĀ ČAKSTE

Lanius collurio

VAI ZINĀJI?

Brūnā čakste parasti ligzdo dzeloņainu krūmu un koku vai jaunu skujkoku zaros.

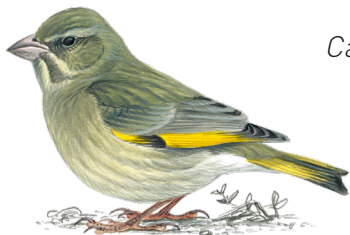
PAZĪMES

- ☒ melnas acis, knābis un kājas
- ☒ īsi spārni
- ☒ gara aste
- ☒ tēviņam sarkanbrūna mugura, pelēka galvas virsa un gaiša vēderpuse
- ☒ tēviņam caur aci melna, plata svītra
- ☒ mātītei riekstbrūna mugura, brūngana piere un acs svītra
- ☒ mātītei vēderpusē zvīņveida raksts

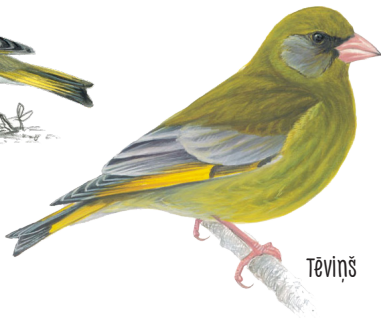
Ja barības ir daudz, brūnā čakste veido uzkrājumus, uzspaužot kukaiņus un pat sīkos grauzējus uz ērkšķiem vai asiem koku zariņiem.

ZAĻŽUBĪTE

Carduelis chloris

mātīte

tēviņš

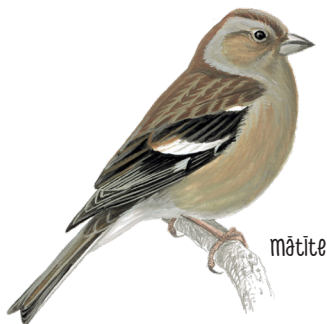
VAI ZINĀJI?

Zaļžubītei ir spēcīgs knābis, kas palīdz veikli lobīt sēklas.

PAZĪMES

- ☒ sārts knābis
- ☒ dzeltenīgi olīvzaļš apspalvojums
- ☒ dzelteni laukumi spārnu ārmalā
- ☒ sēžot dzeltena svītriņa spārna ārmalā
- ☒ mātīte ir pelēcīgāka

Riestojot tēviņa lidojums atgādina tauriņa plivināšanos, tā demonstrējot koši dzeltenās spārnu un astes malu spalvas.

mātīte

ŽUBĪTE

Fringilla coelebs

tēviņš

VAI ZINĀJI?

Žubīte parasti dzied, tupot kāda zara galā koka vainaga lejasdaļā.

PAZĪMES

- ☒ divas baltas svītras uz spārniem
- ☒ olīvzaļa muguras lejasdaļa
- ☒ melna aste ar baltām malām
- ☒ zilganpelēka galvas virspuse
- ☒ rūsganbrūni galvas sāni
- ☒ rūsganbrūna vēderpuse un rīkle

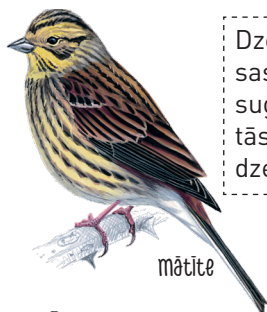
Latvijā žubīte ir visbiežāk sastopamā putnu suga: sastopama visu veidu mežos, dārzos, parkos.

DZELTENĀ STĒRSTE

Emberiza citrinella

VAI ZINĀJI?

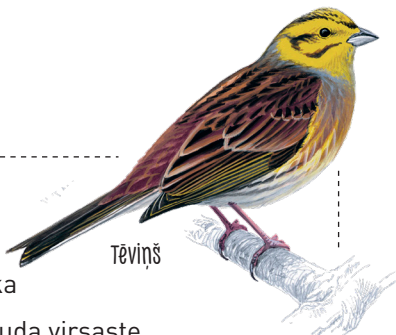
Dzeltenā stērste ir viena no biežāk sastopamajām atklātas ainavas sugām Latvijā, ko viegli atpazīt pēc tās dziesmas atveidojumā “dzer, dzer, dzer pieeeenu”.

mātīte

PAZĪMES

- ☒ dzeltenīgs putns
- ☒ tēviņš – koši dzeltens
- ☒ mātīte – dzeltenpelēka
- ☒ pagara, šķelta aste, ruda virsaste
- ☒ pelēks, konusveidīgs knābis
- ☒ sārtas kājas
- ☒ raiba mugura

tēviņš

Vasaras periodā dzeltenās stērstes uzturas pa pāriem, bet ziemas laikā tās veido barus, kas kopīgi barojas un nakšņo.

LATVIJAS ORNITOLOĢIJAS BIEDRĪBA

Putni ir mūsu dabā.

Mēs iestājamies par putnu daudzveidību un dzīvotspēju savvaļā jau trīs desmitgades – kopš 1985. gada.

Rūpējamies par savvaļas putnu izpēti, aizsardzību un dzīvotņu saglabāšanu.

Dalāmies zināšanās ar sabiedrību par putnu dzīvi.

Sadarbojamies ar valsts un sabiedriskām dabas aizsardzības organizācijām.

Mūsu paspārnē iznāk vienīgais žurnāls par putniem latviešu valodā – “Putni dabā”.

Latvijā pārstāvam starptautisko putnu aizsardzības organizāciju *BirdLife International*.

Pašreiz, pulcējoties zem Latvijas nacionālā putna – baltās cielavas – simbola, esam gandrīz aptuveni 600 biedru, kurus vieno interese par putniem, to izpēti un aizsardzību.

Esam atvērti ikvienam, kurš grib darīt labus darbus lielākajā dabas organizācijā Latvijā, kļūstot par biedru, vai vēlas atbalstīt putnu aizsardzību ar ziedojumu.

MĒS RŪPĒJAMIES PAR DABAS DAUDZVEIDĪBU CILVĒKU UN PUTNU LABKLĀJĪBAS VĀRDĀ

#PutnuVērošana #TorņuCīņas #PutniLatvijā #Prakses
#PutnuBalsis #PutniDabā #PutnuMonitorings #DzīvaisPavasaris
#GadaPutns #Ornitoloģija #LatvijasLigzdojošoPutnuAtlants
#BirdLifeInternational #MežsIrMājas #ParPutnuDzīvi

MĒS ESAM (P)AR PUTNIEM

Pievienojies Latvijas Ornitoloģijas
biedrībai un citiem putnu
draugiem **virtuāli vai klātienē!**

ZIEDO labiem darbiem:

Latvijas Ornitoloģijas biedrība
LV34HABA000140J035491

 Facebook.com/lob.lv
 Twitter.com/lob_lv
 Instagram.com/lob_lv
www.lob.lv

Par putnu novērojumiem ziņo:
www.dabasdati.lv

Sabiedrības integrācijas
fonds

HEIDELBERGCEMENT

“Mans pirmais putnu noteicējs” ir sagatavots ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par “Mana pirmā putnu noteicēja” saturu atbild Latvijas Ornitoloģijas biedrība.

Papildinājums tapis ar HeidelbergCement atbalstu programmas “Spring Alive” ietvaros.

Māksliniece: Līga Zīle Balode, izmantoti arī Maika Langmana
(Mike Langman, rsqb-images.com) zīmējumi.

